

Tomasz Lenkiewicz

Relacje między światem biznesu a polityką : uwarunkowania europejskie

Colloquium nr 2, 145-158

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tomasz Lenkiewicz
Uniwersytet Gdański

RELACJE MIĘDZY ŚWIATEM BIZNESU A POLITYKĄ. UWARUNKOWANIA EUROPEJSKIE

STRESZCZENIE

W artykule wskazano, iż w każdym systemie politycznym różne grupy współpracują i łączą się ze sobą celem wywierania większego wpływu na politykę publiczną i realizację swoich interesów. Na poziomie Unii Europejskiej funkcjonuje wiele europejskich grup biznesu, reprezentujących różne sektory przemysłu, których w większości członkami są przedstawicielstwa narodowe, funkcjonują one jako federacje, stowarzyszenia lub korporacje zrzeszone w organizacjach ponadnarodowych. Grupy nacisku działające na szczeblu europejskim definiuje się jako niezależne od rządu i partii politycznych organizacje, próbujące wpłynąć na politykę, jednakże w przeciwieństwie do partii politycznych, nie dążą one do przejęcia władzy. Korporacje transnarodowe koncentrują w swych rękach władzę związaną z gospodarką, techniką i wiedzą, a także kontrolują ponad jedną trzecią globalnych zasobów, wywierając poprzez to wpływ na decyzje polityczne oraz kierunki rozwoju wielu państw. Istotnym zagadnieniem związanym z szeroko rozumianym światem biznesu jest obserwowana erozja standardów etycznych w biznesie.

Słowa kluczowe:

Unia Europejska, korporacja ponadnarodowe, procesy globalizacji, system polityczny, ONZ, lobbying.

WSTĘP

We współczesnym świecie zauważa się coraz powszechniejsze i coraz intensywniejsze interakcje zachodzące pomiędzy poszczególnymi aktorami globalnej sceny politycznej. Poza państwami oraz organizacjami o charakterze ponadnarodowym (np. ONZ, UE, G20) niebagatelną rolę odgrywają korporacje transnarodowe. Korporacje te jako kluczowe

instytucje, stymulujące wzrost gospodarczy, siłą rzeczy oddziałują na decydentów politycznych poszczególnych państw. Zaznaczyć trzeba, że korporacje te same w sobie nie mogą podejmować decyzji politycznych, odwołują się zatem do metod mniej lub bardziej formalnych, polegających na procesie wywierania nacisków poprzez grupy interesu zwanym powszechnie lobbieniem.

Z uczestnictwa w przepływie dóbr wyłączone są znaczne obszary współczesnego świata, co doprowadza do marginalizacji wielu społeczności, natomiast dwie trzecie międzynarodowych przepływów towarowych dokonuje się w obrębie największych korporacji. Korporacje ponadnarodowe skoncentrowały w swoich rękach władzę związaną z gospodarką, techniką i wiedzą, kontrolując ponad jedną trzecią globalnych zasobów: surowców, energii, informacji, środków produkcji oraz dystrybucji, zarazem wywierają pośrednio znaczny wpływ na decyzje polityczne, a także kierunki rozwoju wielu państw. Następuje osłabienie roli państw narodowych oraz ich suwerenności na rzecz zwiększenia znaczenia wielkich transnarodowych korporacji, implikujące w sferze publicznej występowanie zjawisk napięcia pomiędzy równorzędnymi sobie instytucjami państwa, transnarodowymi korporacjami a społeczeństwem obywatelskim oraz ścieranie się interesów korporacji z racją stanu państw narodowych¹.

Termin „korporacja transnarodowa” został po raz pierwszy użyty w 1964 r. przez amerykańskiego ekonomistę E. Karchera, a następnie uznany przez Radę Społeczno-Gospodarczą ONZ na jej 57 sesji w 1972 r., natomiast w 1974 r. utworzono przy ONZ Centrum Korporacji Transnarodowych opracowujące kodeksy postępowania organizacji ponadnarodowych oraz badające skalę ich wpływów, skutki oddziaływania na państwa itp. Korporacje transnarodowe są przedsiębiorstwami złożonymi z firmy macierzystej oraz afiliowanych jednostek usytuowanych w różnych państwach, w których korporacja posiada i kontroluje aktywa, a koordynacja działalności produkcyjno-handlowej odbywa się z jednego ośrodka podejmującego decyzje strategiczne. Korporacja transnarodowa symbolizuje zinstytucjonalizowane stosunki transnarodowe, umożliwiające korporacjom funkcjonowanie ponad i poza strukturami rządowymi, a także poprzez i ponad granicami państw z pominięciem ich kompetencji wewnętrznych. W swej warstwie pragmatycznej są przejawem ograniczonych możliwości

¹ R. Borkowski, *Globalizacja, cywilizacja, ponowoczesność*, [w:] *Globalopolis. Kosmiczna wioska. Szanse i zagrożenia*, pod red. R. Borkowskiego, Warszawa 2003, s. 19–20.

państwa w rozwiązywaniu skomplikowanych problemów surowcowych, ekologicznych, finansowych świata oraz wielu innych zagrożeń. Ich transgraniczne powiązania i skuteczność w działaniu czynią z nich niezbędny element systemu stosunków międzynarodowych, prowadzący działalność gospodarczą w skali przekraczającej granice jednego państwa, nieidentyfikujący się z żadnym państwem i wyraźnie zorientowany na zysk. Oddziaływanie korporacji na państwo dokonuje się za pomocą różnorodnych ekonomicznych i technologicznych instrumentów lub innych organizacji pozarządowych, sprawiając, iż korporacje są najbardziej ekspansywnym oraz dynamicznie rozwijającym się elementem współczesnego systemu międzynarodowego. Korporacje stały się najważniejszymi aktorami gospodarki w dobie globalizacji, bowiem ich potencjał w wielu przypadkach przekracza potencjał średnich państw oraz ogranicza suwerenność państwa w dziedzinie ekonomicznej. Państwa starają się regulować międzynarodowe stosunki ekonomiczne samodzielnie bądź poprzez międzynarodowe instytucje, takie jak: Światowa Organizacja Handlu, Międzynarodowy Fundusz Walutowy czy Bank Światowy oraz organizacje regionalne, jednak ta sfera oddziaływań międzynarodowych regularnie wymyka się spod ich kontroli². Państwo przestaje pełnić funkcję podmiotu gospodarczego, zaś ład gospodarczy w coraz większym stopniu kontrolują korporacje, co generuje w nowej rzeczywistości ekonomicznej zjawiska zanikania funkcjonowania instytucji ingerencji poprzez dotacje, subwencje, udzielanie kredytów, zamrażanie cen, ustalanie kursów walut³.

W rzeczywistości europejskiej wyzwaniem dla UE jest włączanie się w procesy powstawania nieformalnych przejawów „globalnego rządzenia” – zjawiska powstającego poza państwami i ONZ oraz pozbawionego

² Por. W. Kotowicz, *Ekonomiczne korzyści i społeczno-polityczne konsekwencje procesów globalizacji*, [w:] *Unifikacja i różnicowanie się współczesnej Europy*, pod red. B. Fijałkowskiej i A. Żukowskiego, Warszawa 2002, s. 273; J. Stryjek, *Wizja zjednoczonej Europy jako najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie*, [w:] *Co dzieli, co integruje Wspólnotę Europejską?*, pod red. K. Żukrowskiej, Warszawa 2007, s. 153–165; T. Łoś-Nowak, *Korporacje Transnarodowe*, [w:] *Encyklopedia politologii*, pod red. M. Żmigrodzkiego, t. V, *Stosunki międzynarodowe*, pod red. T. Łoś-Nowak, A. Florczak, Warszawa 2010, s. 307–309; R. Zięba, *Studia europejskie z perspektywy stosunków międzynarodowych*, [w:] *Studia europejskie. Zagadnienia metodologiczne*, pod red. K. A. Wojtaszczyka, W. Jakubowskiego, Warszawa 2010, s. 34–35.

³ A. Chodubski, *Główne zjawiska polityczne ujawniające się w procesie globalizacji świata*, [w:] *Główne problemy globalizacji, integracji europejskiej oraz transformacji politycznej Europy Środkowej i Wschodniej*, pod red. R. Bäckera, J. Marszałek-Kawy, J. Modrzyńskiej, Toruń 2004, s. 32.

demokratycznej legitymizacji, a będącego domeną korporacji transnarodowych, wpływowych fundacji międzynarodowych, Davos, G-8 i innych podmiotów pozarządowych, podejmujących decyzje dotyczące państw, narodów oraz regionów⁴.

Korporacje dysponują zarówno olbrzymią siłą ekonomiczną, jak i polityczną, ich znaczenie w gospodarce światowej wynika przede wszystkim z:

- a) postępu technicznego i zmiany form konkurencji – zwiększonych możliwości finansowych prowadzenia badań naukowych i wdrażania nowych technologii;
- b) rozwoju telekomunikacji i informatyki – szybszy przepływ informacji, kapitałów i towarów;
- c) dążenia do minimalizacji ryzyka przez inwestowanie jednocześnie w wielu krajach;
- d) unifikacji gospodarki światowej oraz regionalnej integracji;
- e) tendencji do zaostrzania protekcyjizmu – omijanie barier celnych;
- f) dążenia do uzyskania korzyści wynikających ze zróżnicowanej stopy podatkowej i kredytowej w poszczególnych państwach;
- g) walki o nowe rynki zbytu;
- h) wykorzystywania taniej siły roboczej, surowców oraz liberalnych przepisów (np. w zakresie ekologii)⁵.

Korzyści z działalności korporacji czerpią państwa przyjmujące obcy kapitał, gdyż gwarantuje on nowe inwestycje, nowoczesne technologie, nowe miejsca pracy, wpływy podatkowe, dynamizację eksportu oraz udział w międzynarodowym podziale pracy. Korporacje transnarodowe nie posiadają narodowej tożsamości, a w swej działalności nie kierują się interesami państw, w których prowadzi działalność i zarazem żadne państwo nie ma większego wpływu na korporacyjne decyzje⁶.

Polityczna stabilność na arenie międzynarodowej, liberalny kurs polityki gospodarczej poszczególnych państw oraz odpowiednia koniunktura

⁴ Por. Z. W. Puślecki, *Tożsamość europejska w warunkach globalizacji*, [w:] *Współczesna Europa w poszukiwaniu swej tożsamości*, pod red. Z. Drozdowicza, Poznań 2003, s. 96; M. Walkowski, *Problem globalizacji ekonomicznej świata. Istota pojęcia oraz cechy charakterystyczne procesu*, [w:] *Integracja europejska a globalizacja*, pod red. T. Wallasa, Słubice 2003, s. 141–143.

⁵ E. Polak, *Przemiany cywilizacji współczesnej w sferze kultury materialnej*, Gdańsk 1996, s. 102–103.

⁶ Tamże, s. 103–105.

gospodarcza sprzyjają aktywności i rozwojowi korporacji transnarodowych. Wzajemne oddziaływanie państw i korporacji transnarodowych posiada wymiar wielopłaszczyznowy. Głównymi atutami państw w relacjach z korporacjami są:

- a) posiadane, kontrolowane przez państwo zasoby (surowce naturalne, siła robocza);
- b) dogodne położenie geograficzne państwa;
- c) prestiż międzynarodowy;

Natomiast wśród głównych ograniczeń siły państwa wskazuje się:

- a) słabości wynikające z ich ogólnej kondycji politycznej i ekonomicznej;
- b) poziom konkurencji i rywalizacji pomiędzy państwami w staraniach o pozyskanie inwestorów;
- c) stopień globalnej integracji w danej branży.

W przypadku korporacji na zmniejszenie ich siły wobec państwa negatywny wpływ mają:

- a) stopień konkurencji w danej branży;
- b) stopień uzależnienia korporacji od rynku danego państwa⁷.

Liczba korporacji transnarodowych wzrosła z ok. 7 tys. w 1969 roku do ok. 40 tys. w latach 90 XX wieku, aby w pierwszej dekadzie XXI wieku przekroczyć ponad 60 tys. Z ich udziałem wytwarza się 25% PKB i realizuje ok. 80% wymiany handlowej na świecie⁸, a większość z nich to korporacje amerykańskie. Wśród państw europejskich największą liczbę korporacji posiadają: Wielka Brytania, Holandia, Niemcy, Francja, Szwajcaria oraz Włochy. Do najpotężniejszych korporacji w połowie pierwszej dekady XXI wieku zaliczano:

- a) Citigroup (USA);
- b) General Electric (USA);
- c) American International (USA);
- d) Exxon Mobil (USA);
- e) Bank of America (USA);
- f) Royal Dutch/Shell Group (Holandia);
- g) BP (Wielka Brytania);

⁷ A. Jarczewska-Romaniuk, *Relacje polityki i ekonomii w procesie globalizacji*, [w:] *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, pod red. E. Halizaka, R. Kuźniara, J. Symonidesa, Bydgoszcz – Warszawa 2004, s. 36–46.

⁸ M. Walkowski, dz. cyt., s. 141.

- h) Fannie Mae (USA);
- i) HSBC Group (Wielka Brytania);
- j) Toyota Motor (Japonia)⁹.

Korporacje w sposób szczególny zmieniają społeczność międzynarodową, bowiem ich innowacyjność technologiczna w istotny sposób przyspiesza procesy globalizacji, a one same stają się ważnym, obok państw, źródłem siły w społeczności międzynarodowej z powodu posiadanego potencjału technologicznego i finansowego oraz dynamiki wzrostu liczby korporacji. Korporacje oddziałują na państwa w sferze ekonomicznej i politycznej, są w stanie doprowadzić do zmiany stanowiska państw, jeśli zagraża ono ich interesom oraz wystąpić z roszczeniami wobec nich. Decydują o rynku kapitałowym i finansowym, wpływają na stabilność bądź osłabienie pieniądza i na bilans handlowy, określają zmiany w produkcji, konsumpcji, wykorzystaniu zasobów naturalnych oraz postępu technologicznego. Wpływ korporacji ujawnić się może na rynku pracy poprzez decyzje o zwiększaniu bezrobocia lub zatrudnienia. Potencjał ekonomiczny oraz środki, jakimi dysponują korporacje, pozwalają na oddziaływanie na politykę krajów macierzystych, jak i goszczących. Lobbing we własnych krajach ma często na celu wsparcie rządów, partii i grup prowadzących politykę prorynkową czy proglobalizacyjną, uwzględniającą interesy korporacji. Wśród zarzutów wysuwanych pod adresem korporacji wymienia się także: brak dostatecznego zaangażowania w rozwiązywanie kwestii socjalnych, stwarzanie zagrożenia dla środowiska naturalnego, prowadzenie rabunkowej gospodarki zasobami naturalnymi, tolerowanie pracy przymusowej i pracy dzieci w państwach rozwijających się, osiąganie zysków poprzez spekulacje finansowe, wywoływanie kryzysów walutowych i oszust podatkowych, stosowanie korupcyjnych praktyk wobec urzędników a także wspieranie skorumpowanych, totalitarnych i łamiących prawa człowieka reżimów, szczególnie w krajach rozwijających się. Podkreśla się, iż działalność korporacji wymaga regulacji i nadzoru na drodze wielostronnej współpracy państw¹⁰.

⁹ Por. A. Jarczeńska-Romaniuk, dz. cyt., s. 41; J. Symonides, *Wpływ globalizacji na miejsce i rolę państwa w stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, pod red. E. Haliżaka, R. Kuźniara, J. Symonidesa, Bydgoszcz – Warszawa 2004, s. 141.

¹⁰ Por. M. Pietraś, *Globalizacja jako proces zmiany społeczności międzynarodowej...*, s. 45; A. Moraczewska, *Korporacje transnarodowe w procesach globalizacji*, [w:] *Oblicza procesów globalizacji*, pod red. M. Pietrasia, Lublin 2002, s. 85–103; J. Symonides, dz. cyt., s. 136–146.

MODEL POLITYCZNYCH ODDZIAŁYWAŃ KORPORACJI TRANSNARODOWYCH

Poniższa tabela przedstawia przejawy działania oraz stosowane środki przez osoby podejmujące działania na rzecz korporacji. Ukazuje dychotomiczny podział na pracowników (wewnętrzni) i osoby świadczące usługi korporacjom (zewnętrzni).

Korporacje Transnarodowe		
Osoby podejmujące działania na rzecz korporacji	Przejawy działania i stosowane środki (legalne i nielegalne)	Wyznaczone cele
Wewnętrzni (zatrudnieni w korporacji jako pracownicy) Zewnętrzni (opłacani przez korporację) - konsultanci; - prawnicy; - lobbyści; - dziennikarze; - wpływowi politycy; - byli politycy.	- przekupstwo; - koalicje biznesowe; - lobbying; - sprawy sądowe; - ustanawianie legalnych stosunków.	- unikanie sankcji; - uzyskanie dostępu do państwowych subsydiów i dotacji; - zwiększanie kosztów działania konkurencji; - zredefiniowanie polityki państwa zgodnie z potrzebami korporacji; - kształtowanie ogólnej świadomości, aby była zgodna z potrzebami biznesu.

Źródło: A. Jarczevska-Romaniuk, *Relacje polityki i ekonomii w procesie globalizacji*, [w:] *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, pod red. E. Haliżaka, R. Kuźniara, J. Symonidesa, Bydgoszcz – Warszawa 2004, s. 43.

W każdym systemie politycznym różne grupy współpracują i łączą się ze sobą celem wywierania większego wpływu na politykę publiczną i realizację swoich interesów. Współcześnie grupy interesu czy też jednostki posługują się lobbyingiem, który oznacza próby wpływania na treść decyzji władzy państwowej, wywieranie presji politycznej na legislaturę i posłów oraz na agendy administracji publicznej¹¹. Na poziomie Unii Europejskiej

¹¹ R. Herbut, *Lobby*, [w:] *Leksykon politologii*, pod red. A. Antoszewskiego i R. Herbuta, Wrocław 2004, s. 212–213.

funkcjonuje wiele europejskich grup biznesu reprezentujących różne sektory przemysłu, których w większości członkami są przedstawicielstwa narodowe. Funkcjonują one jako federacje, stowarzyszenia lub korporacje zrzeszone w organizacjach ponadnarodowych. Uwzględniając kryterium celu, rozmiaru i programu – grupy biznesu podzielić można na:

- a) reprezentowana branżę;
- b) jedno- i wielosektorowość;
- c) wielkość organizacji (liczbę członków);
- d) strukturę organizacyjną;
- e) proces decyzyjny funkcjonujący wewnątrz danej organizacji;
- f) rodzaj prowadzonego lobbingu;
- g) zdolności mobilizacyjne osób niepowiązanych z daną grupą;
- h) zdolności i powiązania komunikacyjne z mediami;
- i) ograniczenia i możliwości finansowe;
- j) dostęp do informacji¹².

Grupy biznesu uaktywniły się na arenie europejskiej wraz z rozwojem Wspólnot Europejskich w latach 50 XX wieku, ich rozwój kształtował się w odmienny sposób i był związany z rozwojem ówczesnych Wspólnot europejskich oraz instytucjonalnych reform UE. Według danych rejestru Komisji Europejskiej ogólna liczba grup interesu prowadzących działalność lobbingową wynosiła w styczniu 2011 r. 3583 podmioty. Najbardziej liczne są „wewnętrzne” grupy interesu oraz grupy zajmujące się profesjonalną działalnością lobbingową. W kategorii tej mieszczą się przede wszystkim organizacje reprezentujące interesy ekonomiczne, a w szczególności:

- a) stowarzyszenia pracodawców;
- b) europejskie i krajowe federacje branżowe;
- c) firmy i korporacje oraz ich ugrupowania;
- d) europejskie i krajowe centrale związków zawodowych;
- e) izby przemysłowo-handlowe;
- f) media;
- g) instytucje standaryzacyjne.

Drugą kategorię stanowią organizacje pozarządowe i zespoły ekspertów, trzecią – najmniej liczną – specjalistyczne firmy doradcze oraz kancelarie prawne zajmujące się lobbingiem wobec instytucji UE. Niejako odrębną, najbardziej zróżnicowaną kategorię, stanowią „Inne organizacje”,

¹² J. F. Czub, *Lobbing grup biznesu w Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, s. 47.

w której znajdują się instytucje akademickie i ich zrzeszenia, stowarzyszenia religijne, kościoły i wspólnoty wiernych, a także stowarzyszenia władz publicznych¹³.

Grupy nacisku działające na szczeblu europejskim definiuje się jako niezależne od rządu i partii politycznych organizacje próbujące wpływać na politykę. W przeciwieństwie do partii politycznych, nie dążą one do przejęcia władzy. Członkami grup nacisku mogą być osoby prywatne, podmioty gospodarcze, stowarzyszenia i instytucje. Grupy interesów związane z sektorem biznesu zyskały na znaczeniu po rozpoczęciu wzmożonych prac nad budową wspólnego rynku, bowiem UE funkcjonuje w przeważającej mierze na porozumieniach gospodarczych. Grupy biznesu działające w sferze europejskiego lobbingu reprezentują szerokie spektrum interesów poszczególnych sektorów przemysłowych, dzieląc się na grupy jednosektorowe i wielosektorowe, w ich skład wchodzi federacje i konfederacje. Zauważa się dużą różnorodność organizacji ponadsektorowych, często pełniących odmienne funkcje, mające zróżnicowane struktury organizacyjne oraz sposoby funkcjonowania przy jednoczesnej niewielkiej konkurencji między nimi, wykazujących w swoich działaniach komplementarny charakter. Organizacje biznesu na poziomie UE reprezentują różne gałęzie przemysłu korporacji europejskich i globalnych, wśród nich wymienia się:

- a) AmCham EU – powstała w 1995 r. z przekształcenia AmCham Belgium, składa się z 140 korporacji reprezentujących różnorodne sektory przemysłu. Reprezentuje interesy korporacji amerykańskich działających w Europie, z których 40 jest największymi na świecie. Członkostwo jest otwarte dla wszystkich korporacji, których własność i zarządzanie jest w rękach amerykańskiego kapitału. Nie posiada statusu partnera społecznego w kontaktach z instytucjami UE;
- b) BUSINESSEUROPE – konfederacja krajowych organizacji pracodawców powstała w 1958 r., składająca się z 41 członków (30 z UE) z 35 państw europejskich. Reprezentuje krajowe federacje zrzeszające duże, małe i średnie przedsiębiorstwa. Posiada status partnera społecznego w kontaktach z instytucjami UE;
- c) CEFIC – Rada Europejskiego Przemysłu Chemicznego, w jej skład wchodzi: narodowe europejskie federacje sektora przemysłu chemicznego, korporacje europejskie, sektorowe firmy produkcyjne.

¹³ U. Kurczewska, *Lobbing i grupy interesu w Unii Europejskiej. Proces konsolidacji systemu*, Warszawa 2011, s. 94–95.

- d) COPA – składa się z 60 organizacji na zasadzie pełnego członkostwa z państw członkowskich UE i 36 organizacji partnerskich z takich państw, jak: Islandia, Norwegia, Szwajcaria i Turcja;
- e) ERT – Europejski Okrągły Stół Przemysłowców powstały w 1983 r. jest elitarnym klubem o członkostwie personalnym niemającym charakteru korporacyjnego. 45 członków reprezentujących największe europejskie koncerny jest dyrektorami generalnymi lub prezesami europejskich korporacji z 18 państw europejskich. ERT reprezentuje interesy największych korporacji transnarodowych funkcjonujących w Europie w sektorach przemysłu, bankowości i nowych technologii. Nie posiada statusu partnera społecznego w kontaktach z instytucjami UE;
- f) EUROCHAMBRES – Stowarzyszenie izb handlowych i przemysłowych powstałe w 1958 r., składające się z 46 członków, reprezentuje ponad 20 tys. małych i średnich firm z których 91% funkcjonuje na terenie państw UE, natomiast 9% pochodzi spoza UE. Posiada status partnera społecznego w kontaktach z instytucjami UE;
- g) ETUC – Europejska Konfederacja Związków Zawodowych, Zrzesza 82 członków z 36 państw Europy oraz 12 federacji przemysłowych. Reprezentuje ponad 60 mln pracowników korporacji związkowych na europejskim poziomie;
- h) UEAPME – Stowarzyszenie krajowych federacji ponadsektorowych, branżowych oraz innych zrzeszających małe i średnie przedsiębiorstwa, w sumie 80 organizacji z 36 państw europejskich. Reprezentując interesy rzemieślników oraz małych i średnich przedsiębiorstw posiada status partnera społecznego w kontaktach z instytucjami UE¹⁴.

Funkcjonowanie grup biznesu ukazuje nie tylko normatywny wymiar oraz modele lobbingu, jakie stosują, ale także narzędzia i instrumenty, jakimi się posługują oraz mechanizmy, za pomocą których funkcjonują i rolę, jaką odgrywają w procesie decyzyjnym w kwestii stanowienia prawa unijnego. Wypełniają w tym zakresie następujące funkcje:

- negocjacyjno-pośredniczące;
- innowacyjne;
- regulacyjno-prawne;

¹⁴ Por. E. Latoszek, *Integracja europejska. Mechanizmy i wyzwania*, Warszawa 2007, s. 150–166; U. Kurczewska, dz. cyt., s. 115–127; J. F. Czub, dz. cyt., s. 84–102.

- informacyjno-pośredniczące;
- konsultacyjne;
- monitorujące;
- edukacyjne.

Taktyka stosowana przez grupy biznesu uzależniona od możliwości oraz pożądanego rezultatu, ukazuje wykorzystywanie następujących strategii:

- politykę konsensu, polegającą na wspólnym poszukiwaniu najbardziej konstruktywnych rozwiązań;
- strategię konfliktu, w ramach której jedne decyzje są blokowane, a w zamian proponuje się rozwiązania alternatywne;
- strategię szeroką lub wąską, w zależności od rodzaju lobbingu, jaki jest stosowany;
- strategię konfidențialną lub publiczną w zależności od tego, jaki jest najlepszy rodzaj komunikacji;
- strategię bezpośrednią lub pośrednią, mającą na celu kreowanie formalnych i nieformalnych spotkań, personalnej komunikacji, kontaktów zewnętrznych czy formalnych prezentacji¹⁵.

Istotnym zagadnieniem związanym z szeroko rozumianym światem biznesu jest obserwowana erozja standardów etycznych w biznesie. Stereotypowe postrzeganie ładu ekonomicznego, zarówno w środowiskach biznesowych, jak i poza nimi, zwykle oznacza wykluczenie możliwości pogodzenia racjonalności ekonomicznej z etyczną. Tworzenie norm prawnych i etycznych zmierzających do uregulowania przez Komisję Europejską działalności lobbingowej podejmowano wielokrotnie. W państwach członkowskich UE ukształtowane zostały różne typy i wzorce kultury politycznej oraz powiązane z nią różne standardy etyczne w życiu publicznym, a co za tym idzie również w biznesie. Kontrowersje wobec grup biznesu i ich lobby w strukturach UE kształtują europejską sferę publiczną i przyczyniają się do osłabienia prestiżu instytucji UE, szczególnie w zakresie ich starań o uzyskanie legitymizacji. Aby nie ujawniać w rzeczywistości europejskiej pejoratywnego postrzegania relacji i zjawisk zachodzących w świecie biznesu, etyczne standardy życia gospodarczego powinny być kształtowane poprzez: antropocentryczną teologię biznesu, konsens w obliczu pomieszania środka z celem, troskę o „rezerwy moralne” dla gospodarki, europejski samokrytycyzm i „uniwersalna kontekstualność” standardów etycznych, godność człowieka jako fundament uniwersalności,

¹⁵ Tamże, s. 110–113.

podstawowe zasady społeczne, uniwersalność i partykularność europejskich standardów etycznych¹⁶.

Dodatkowe niebezpieczeństwo stanowi pojawiające się zjawisko opanowywania i destabilizacji pewnych sektorów przemysłu i bankowości przez organizacje o charakterze mafijnym oraz kartele narkotykowe – mające charakter międzynarodowy a w niektórych przypadkach globalny¹⁷. Zagadnienie to jest interesującym problemem badawczym, wymagającym oddzielnej i pogłębionej analizy.

PODSUMOWANIE

Dokonując podsumowania należy wskazać na zachodzące współcześnie procesy tworzenia i zrzeszania się poszczególnych korporacji w większe byty gospodarcze o poszerzonym zasięgu i większych możliwościach wywierania nacisku na legislatywę poszczególnych państw europejskich. Zauważa się, że korporacje transnarodowe, łącząc swe siły w procesie lobbingu, zdolne są do coraz skuteczniejszego realizowania swoich interesów poprzez sferę polityki. Zasięg oddziaływania na politykę i procesy podejmowania decyzji politycznych implikuje wątpliwości co do zdolności do autonomicznego funkcjonowania podmiotów tworzących strukturę polityczną UE. Istnieje prawdopodobieństwo realnego podporządkowania polityki biznesowi.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Borkowski R., *Globalizacja, cywilizacja, ponowoczesność*, [w:] *Globalopolis. Kosmiczna wioska. Szanse i zagrożenia*, pod red. R. Borkowskiego, Warszawa 2003.
- [2] Chodubski A., *Główne zjawiska polityczne ujawniające się w procesie globalizacji świata*, [w:] *Główne problemy globalizacji, integracji europejskiej oraz transformacji politycznej Europy Środkowej i Wschodniej*, pod red. R. Bäckera, J. Marszałek-Kawy, J. Modrzyńskiej, Toruń 2004.

¹⁶ Por. A. Dylus, *Globalizacja. Refleksje etyczne*, Wrocław 2005, s. 228–253; U. Kurczewska, dz. cyt., s. 420–424.

¹⁷ E. Polak, dz. cyt., s. 103.

- [3] Czub J. F., *Lobbing grup biznesu w Unii Europejskiej*, Warszawa 2012.
- [4] Dylus A., *Globalizacja. Refleksje etyczne*, Wrocław 2005.
- [5] Herbut R., *Lobby*, [w:] *Leksykon politologii*, pod red. A. Antoszewskiego i R. Herbuta, Wrocław 2004.
- [6] Jarczewska-Romaniuk A., *Relacje polityki i ekonomii w procesie globalizacji*, [w:] *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, pod red. E. Halizaka, R. Kuźniara, J. Symonidesa, Bydgoszcz – Warszawa 2004.
- [7] Kotowicz W., *Ekonomiczne korzyści i społeczno-polityczne konsekwencje procesów globalizacji*, [w:] *Unifikacja i różnicowanie się współczesnej Europy*, pod red. B. Fijałkowskiej i A. Żukowskiego, Warszawa 2002.
- [8] Kurczewska U., *Lobbing i grupy interesu w Unii Europejskiej. Proces konsolidacji systemu*, Warszawa 2011.
- [9] Latoszek E., *Integracja europejska. Mechanizmy i wyzwania*, Warszawa 2007.
- [10] Łoś-Nowak T., *Korporacje Transnarodowe*, [w:] *Encyklopedia politologii*, pod red. M. Żmigrodzkiego, t. V, *Stosunki międzynarodowe*, pod red. T. Łoś-Nowak, A. Florczak, Warszawa 2010.
- [11] Polak E., *Przemiany cywilizacji współczesnej w sferze kultury materialnej*, Gdańsk 1996.
- [12] Puślecki Z. W., *Tożsamość europejska w warunkach globalizacji*, [w:] *Współczesna Europa w poszukiwaniu swej tożsamości*, pod red. Z. Drozdowicza, Poznań 2003.
- [13] J. Stryjek, *Wizja zjednoczonej Europy jako najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie*, [w:] *Co dzieli, co integruje Wspólnotę Europejską?*, pod red. K. Żukrowskiej, Warszawa 2007.
- [14] Symonides J., *Wpływ globalizacji na miejsce i rolę państwa w stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, pod red. E. Halizaka, R. Kuźniara, J. Symonidesa, Bydgoszcz – Warszawa 2004.
- [15] Walkowski M., *Problem globalizacji ekonomicznej świata. Istota pojęcia oraz cechy charakterystyczne procesu*, [w:] *Integracja europejska a globalizacja*, pod red. T. Wallasa, Słubice 2003.
- [16] Zięba R., *Studia europejskie z perspektywy stosunków międzynarodowych*, [w:] *Studia europejskie. Zagadnienia*

metodologiczne, pod red. K. A. Wojtaszczyka, W. Jakubowskiego, Warszawa 2010.

RELATIONS BETWEEN THE WORLD OF BUSINESS AND THE POLITICAL SPHERE. EUROPEAN CONTEXT

ABSTRACT

The following paper indicates that in every political system different groups cooperate and connect with each other in order to influence the public policy and to strive towards their goals. Many European groups that are active on the European Union level represent different sectors of industry – most of their members are national representatives, including federations, associations or corporations united in supranational organizations. Pressure groups which are active on European level are defined as politically independent organizations which try to influence the political sphere, but contrary to political parties to not strive towards claiming the power. The transnational corporations possess the power which is connected with economy, technics and knowledge. What is more, they control more than one third of global resources, thus influencing the political decisions and development directions of many states. Another crucial issue connected with widely understood world of business is the erosion of ethical standards in this circles.

Keywords:

European Union, transnational corporations, globalization process, political system, UN, lobbying.